

SZZ OBECNÉ DĚJINY

1. Prehistorie jako vědní obor, nejstarší období lidských dějin

- chronologie, obecná charakteristika jednotlivých období
- doba kamenná - paleolit, mezolit, neolit, neolit
- antropogeneze - vývoj rodu Homo
- jednotlivá období z hlediska hmotné kultury a společenských změn
- archeologické lokality
- doba bronzová, doba železná – hmotná kultura a společenské změny
- Keltové jako vyvrcholení pravěkého vývoje ve střední Evropě - životní styl, hmotná kultura a společenské poměry
- Evropa na přelomu letopočtu - doba římská: Germáni ve střední Evropě - hmotná kultura a společenské poměry
- stěhování národů: příčiny a průběh a důsledky změn na etnické mapě Evropy
- historie Slovanů ve střední Evropě, první slovanské státy do 10. stol

2. Starověký Egypt

- základní politická, ekonomická a sociální charakteristika oblasti, periodizační vymezení, hlavní problematika
- vznik faraónského Egypta, Stará, Střední a Nová říše, Ptolemaiovcí; znovuobjevování Egypta od 19. století (Champollion)
- kulturní přínos: písmo a písemnictví, architektura a výtvarné umění, vzdělanost

3. Blízký Východ ve starověku

- základní politická, ekonomická a sociální charakteristika Blízkého a Středního Východu, periodizační vymezení, hlavní problematika, literatura (zejména podíl českých badatelů, např. B. Hrozný, Klíma, Matouš, Dobiáš)
- počínající civilizace Mezopotámie: Sumerové, Babylónie, Asýrie – Chetitě – Levanta (Ugarit, Féničané, Izraelité) – Perská říše
- kulturní přínos: písmo a písemnictví (např. epos o Gilgamešovi, Bible - Starý zákon, architektura a výtvarné umění, vzdělanost

4. Starověké Řecko – základní pilíř evropské civilizace.

- základní politická, ekonomická a sociální charakteristika egejské oblasti, periodizační vymezení, hlavní problematika
- krétsko-mykénská předehra, archaické období 8. – 6.století (polis, kolonizace), klasický vrchol (řecko-perské války, aténsko-spartské soupeření, dva modely: aténská demokracie a spartská smíšená ústava), Alexandrový výboje, helénismus a helénistické monarchie
- kulturní přínos: tzv. řecký zázrak, písmo a písemnictví (eposy, poezie, drama, historiografie), architektura (slohy) a výtvarné umění (sochařství), vzdělanost (filozofie a věda)

5. Antický Řím

- základní politická, ekonomická a sociální charakteristika Itálie, periodizační vymezení, hlavní problematika
- vznik a rozvoj Říma ve stínu Etrusků a jihoitalských Řeků, římská republika, soupeření s Kartágem (punské války), ovládnutí helénistických států a vznik impéria, občanské války, císařství (principát, později dominát): hlavní dynastie, příčiny úpadku - kulturní přínos: písmo a písemnictví (poezie, historiografie), architektura a výtvarné umění, vzdělanost (filozofie a věda), nástup křesťanství

6. Zrození evropského středověku

- základní politická, ekonomická a sociální charakteristika Evropy, periodizační vymezení, hlavní problematika
- rozpad západořímského a oslabení východořímského císařství, tzv. stěhování národů, formování západní i východní církve, Germáni a Slované, feudalismus, franská říše (Karel Veliký) a její rozpad, vznik národních (stavovských) monarchií, na Východě Byzantská říše (césaropapismus), vznik islámu, arabské říše (kalifát) a její pronikání do Středomoří
- kultura: latinsko-římské a řecko-byzantské dědictví
- důsledek: geneze evropských národů a států

7. Evropa feudálních monarchií

- státně – národní partikularismus versus křesťanský universalismus.
- základní politická, ekonomická a sociální charakteristika, periodizační vymezení, hlavní problematika
- křížové výpravy a konfrontace s islámem – reconquista na Pyrenejském poloostrově – boj o investituru: prosazení nezávislosti církve – Anglo-francouzské soupeření – Svátá říše římská a střední Evropa. Úpadek a zánik Byzance: nástup Turků do Evropy - kulturní přínos: písmo a písemnictví (hagiografie, rytířská poezie, kronikářství), architektura a výtvarné umění (románský a gotický sloh), vzdělanost (univerzity), vliv islámsko-arabské kultury

8. Renesance - základní politická, ekonomická a sociální charakteristika Itálie 13. – 16. století (rozdíly sever: menší městské státy, střed: papežský stát a jih: Království obojí Sicílie), hlavní problematika

- Florencie (signorie, Medici), Benátky (republika, dóže) a Řím (papežský) - Španělské-francouzské soupeření o Itálii – Šíření renesance do zaalpských oblastí - kulturní přínos: písemnictví (historiografie, politická filozofie, italská, španělská, francouzská i anglická literatura – eposy, romány, drama), architektura a výtvarné umění (zejména italské malířství), další růst vzdělanosti (studijní cesty)

9. Reformace a protireformace

- základní politická, ekonomická a sociální charakteristika střední, severní a západní Evropy v 16. století., periodizační vymezení, hlavní problematika
- kacířská a předreformační hnutí, Luther a luteranismus, švýcarská reformace (Zwingli a Kalvín), německá selská válka, náboženské občanské války ve Francii (nantský edikt) a Německu (augšpurský mír), anglická a skandinávská reformace, nizozemská revoluce, třicetiletá válka

- Tridentský koncil a habsbursko-papežská snaha o udržení universálního katolicismu
- důsledek: trvalé náboženské rozdělení křesťanské Evropy s dopadem až do současnosti

10. Zámořské objevy

- základní politická, ekonomická a sociální charakteristika jihozápadní a západní Evropy v 15. - 16. století, periodizační vymezení, hlavní problematika
- první století zámořských objevů a vznik zámořských říší Portugalců a Španělů (Amerika, Afrika, Asie), velcí mořeplavci (Diaz, da Gama, Kolumbus), první plavby kolem světa (Magellan, Drake), opožděný nástup Angličanů (Amerika), Nizozemců (Východní Indie) a Francouzů (Kanada), otrokářství a monokulturní plantážnictví
- důsledky: zemědělství a ekonomika, vzdělanost, hegemonie Evropy nad tzv. třetím světem, kolonialismus, kulturní kontakty s Indií a Čínou

11. Evropa raného novověku 16. - 17. století

- základní politická, ekonomická a sociální charakteristika Evropy této epochy, periodizační vymezení, hlavní problematika
- partikularismus Svaté říše římské, velmocenský vzestup habsburského Španělska, dále Francie, Anglie, nizozemské republiky a Švédska. Symbióza feudálního velkostatku a raně kapitalistické ekonomiky. Turecká hrozba a expanze Osmanů - kulturní přínos: tzv. myšlenková a vědecká revoluce raného novověku (astronomie i astrologie, chemie i alchymie, fyzika, lékařství, geografie etc., první vědecké spolky), tzv. manýrismus, písemnictví mezi renesancí a barokem, zrození baroka v architektuře (Itálie, katolická Evropa) i malířství (italští, španělské a nizozemské mistři)

12. Vývoj novodobého parlamentarismu, panovnický absolutismus, typy a konkrétní projevy absolutismu, osvícenský absolutismus.

- anglická buržoazní revoluce, „Slavná“ revoluce
- charakteristika anglického parlamentarismu
- Británie jako světová koloniální velmoc
- proměny absolutismu ve Francii v 17. a 18. století
- vzestup hohenzollernského Pruska
- Prusko a Rakousko – sousedé či konkurenti?

13. Severní a východní Evropa v 17. - 18. století

- velmocenský vzestup a pád Švédska
- nástup Romanovců v Rusku, reformy Petra I. a Kateřiny II.
- ruská expanze do Pobaltí a do černomořské oblasti
- zánik Polska

14. Velká francouzská buržoazní revoluce

- příčiny vzniku, průběh a důsledky Velké francouzské revoluce
- Francie a Evropa za vlády Napoleona Bonaparta
- napoleonské války
- důsledky napoleonské expanze na přelomu 18. a 19. století pro světové dějiny

15. Evropa po napoleonských válkách

- systém tzv. Svaté aliance
- liberalismus versus konzervatismus a legitimismus
- nacionalismus a národní hnutí jako fenomén evropské politiky 19. století
- Evropa v letech 1948 – 1949
- sociální teorie a hnutí v 19. století

16. Kapitoly z dějin USA

- válka za nezávislost amerických osad a vznik USA
- ústava Spojených států amerických
- válka Severu a Jihu
- vzestup nové velmoci na přelomu 19. a 20. století

17. Utváření a vzestup „mladých velmocí“ 19. století, dějiny kolonialismu, mezinárodní vztahy v předvečer I. světové války

- proces sjednocení Německa
- sjednocování Itálie
- Rusko – turecké soupeření, krymská válka
- reformy Meidži v Japonsku
- vznik koloniálních panství evropských velmocí, zápas o rozdělení světa
- kolonialismus v širších souvislostech – stinné a kladné stránky, typy kolonií
- vznik Trojspolku a Trojdohody
- cíle a spory velmocí v předvečer první světové války

18. Dějiny evropské kultury od 16. do počátku 20. století

- vývoj evropského umění novověku, přehled a charakteristika směrů
- architektura, výtvarné umění, hudba a literatura od baroka k moderně
- věda a osvícenství
- průmyslová revoluce, objevy a vynálezy 19. a počátku 20. století
- významné osobnosti evropské novověké kultury

19. První světová válka

- příčiny a předpoklady první světové války
- charakteristika, fáze a průběh války
- největší bitvy první světové války
- revoluční události v Rusku a jejich význam pro vývoj první světové války
- závěr a výsledky první světové války
- pařížský (Versailleský) mírový systém
- nové uspořádání Evropy
- Společnost národů

20. Nové trendy v politice 20. let

- nacionální socialismus, fašismus a komunismus
- Leninův a Stalinův Sovětský svaz; bolševický teror
- USA: Wilsonova prohra a návrat k izolaci, prohibice a vzestup mafie
- Čína a Japonsko: rozdílné problémy Dálného východu

21. Světová hospodářská krize a rozpad systému kolektivní bezpečnosti

- příčiny, průběh a důsledky
- nástup nacionálního socialismu v Německu, převzetí moci a odmítnutí „versailleského šílenství“
- události ve Španělsku
- appeasement a Mnichov
- smlouva mezi Hitlerem a Stalinem
- vpád do Polska

22. Druhá světová válka

- vývoj na frontách do roku 1945
- jednání Spojenců
- přípravy a teorie nového uspořádání světa
- okupace a správa Německa
- ustavení OSN

23. Poválečná Evropa

- sovětská expanze do východní a střední Evropy
- německá otázka
- snaha o záchranu Západu
- Evropská společenství a Atlantická aliance
- studená válka

24. Poválečný svět

- Blízký a Střední východ
- arabsko-izraelský konflikt
- komunistická Čína a Maovy experimenty
- zástupné války na Dálném východě a v Indočíně
- dekolonizace a její krvavé vyústění
- tzv. třetí svět, hnutí nezúčastněných

25. SSSR, USA, západní Evropa

- SSSR po Stalinově smrti
- Chruščovova destalinizace a Brežněvův neostalinismus
- USA, západní Evropa a politika „détente“
- Helsinská „Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě“ jako fatální „úspěch“ komunistické diplomacie

26. Rozpad bipolárního světa, nikoliv konec dějin

- Reagan, Thatcherová a Jan Pavel II.: konec ústupků komunistům - Pěrestrojka, glasnost' a Gorbačov – marný pokus o záchranu bolševického impéria

27. Věda a technika ve druhé polovině dvacátého století

SZZ ČESKÉ DĚJINY

1. Vývoj pravěku na českém území

- doba kamenná - paleolit, mezolit, neolit, neolit
- periodizace
- výskyt zástupců rodu Homo, archeologické lokality v ČR, známé artefakty
- přehled umění doby kamenné
- doba bronzová a železná na našem území - hmotná kultura a společenské změny
- Keltové na území Čech a Moravy - životní styl, hmotná kultura, společenské poměry
- české země na přelomu letopočtu - doba římská: Germáni na našem území
- stěhování národů: okolnosti příchodu Slovanů

2. Slované, Velkomoravská říše

- Slované: charakteristika životního stylu, hmotné kultury a společenských poměrů
- Sámův kmenový svaz
- VM - přehled dostupných pramenů historického poznání
- politické dějiny
- kultura VM
- cyrilometodějská mise
- archeologické lokality

3. Český stát za prvních Přemyslovců (od počátků po Přemysla Otakara I)

- struktura společnosti, politický a kulturní vývoj
- vztah k římské říši,
- významné osobnosti – sv. Václav a svatováclavská tradice, sv. Vojtěch, Boleslav I., Boleslav II., Oldřich, Břetislav, Soběslav, první čeští králové...
- předrománská a románská kultura (vybrané památky, kroniky)

4. České země za posledních Přemyslovců

- politický vývoj (domácí politika, zahraniční politika, rozšiřování území postavení šlechty, úloha církve)
- hospodářství velká kolonizace, úloha měst, rozvoj těžby drahých kovů...
- gotická kultura přemyslovského období
- osobnosti přemyslovských králů
- situace po vymření vládnoucí dynastie po meči (1306)

5. České země v době vlády Jana Lucemburského a „otce vlasti“ Karla IV.

- osobnost, domácí a zahraniční politika Jana Lucemburského - osobnost Karla IV.
- vnitropolitické a mezinárodní aspekty vlády Karla IV.
- kulturní vývoj, vrcholná gotika

6. Období husitských válek

- české země za vlády Václava IV.
- společenská krize a počátky snahy o reformu středověké církve
- působení Jana Husa a jeho dílo

- charakteristika jednotlivých směrů, jejich cíle, hodnocení husitství v odborné literatuře
- nejvýznamnější husitské bitvy, husitské vojenství, závěrečná fáze husitských válek – basilejský koncil
- situace po bitvě u Lipan

7. České země v období vlády Jiřího z Poděbrad a Jagellonců

- Jiříkův mírový projekt
- domácí opozice proti „husitskému králi“
- úloha panovnické moci Jagellonců
- cesta z ekonomické izolace pohusitského období, spor mezi městy a šlechtou a politický i ekonomický vliv
- pozdní gotika
- spory kališníků a katolíků, jednota bratrská

8. České země za vlády prvních Habsburků

- osobnost a politika Ferdinanda I., Maxmiliána II.
- náboženské poměry v předbělohorských Čechách
- stavovský stát
- „první“ stavovský odboj (1546 – 47), renesanční kultura (osobnosti, památky, díla).
- období vlády Rudolfa II. a Matyáše, vnitřní a zahraniční politika
- Rudolfův majestát
- rozvoj renesanční kultury, rudolfínská Praha a osobnosti s ní spojené

9. České stavovské povstání, bitva na Bílé hoře, třicetiletá válka

- příčiny a průběh povstání českých stavů
- důsledky porážky - staroměstská exekuce, Obnovené zřízení zemské, rekatolizace, emigrace
- významné osobnosti
- třicetiletá válka (bez fáze „české války“) ve vztahu k českým zemím.
- vnitřní vývoj, tažení vojsk
- třicetiletá válka v historické tradici (pověsti, krásná literatura).

10. Období po třicetileté války v politickém, hospodářském a církevním životě

- základní charakteristika vývoje období druhé poloviny 17. století
- druhé nevolnictví, selské bouře, rekatolizace, postavení židovského obyvatelstva
- hodnocení období v novější odborné literatuře aneb skutečně „doba temna“
- úloha jezuitů, kult Jana Nepomuckého
- česká barokní kultura
- architektura, výtvarné umění, hudba, literatura, divadlo, věda a vzdělanost a lidová kultura,
- česká barokní gotika, regionální aplikace
- základní charakteristika kultury rokoka, klasicismu a empíru.

11. Osvícenství a české země - Karel VI.

- tereziánské a josefínské reformy

- války o dědictví rakouské
- sedmiletá válka
- kultura v tomto období

12. České země v období první poloviny 19. století vlády Františka I. - napoleonské války na českém území (válečné události, vliv myšlenek francouzské revoluce na české prostředí)

- ekonomický a kulturní vývoj v 1. polovině 19. století.
- české národní obrození
- základní charakteristika, fáze, cíle, významné osobnosti

13. Revoluce 1848 a následné období do rakousko – uherského vyrovnání

- revoluce 1848 – cíle, průběh, důsledky
- národní hnutí v šedesátých letech
- války prusko – rakouská (1866)
- české pokusy o státoprávní změny a počátky českých politických stran
- kulturní a ekonomický vývoj ve vymezeném období.

14. České země v 2. polovině 19. století

- vznik a činnost politických stran, cesta k všeobecnému volebnímu právu
- boj o jazyková nařízení, řešení sporů v oblasti školství
- osobnosti politického a kulturního života, rozvoj podnikání
- kulturní vývoj – historizující slohy, secese, „- ismy“.

15. První světová válka a české země

- zapojení Čechů do válečných událostí
- vnitřní vývoj, domácí a zahraniční odboj, vznik Československa - výsledky války ve vztahu k Československu - důsledky I. světové války.
- předpoklady vzniku samostatného československého státu
- politický systém ČSR, ústava, politické strany
- kultura v období I. republiky

16. Ekonomické, politické a národnostní problémy ČSR ve dvacátých letech

- mezinárodní politika ČSR, smlouvy, vazby, problémy (1918 – 1938)
- důsledky světové hospodářské krize, ekonomický rozvrat
- posilování extremistických a separatistických tendencí
- pokusy o stabilizaci vnitropolitické situace, nástup Henleina
- nový spojenecký systém
- rok 1938, pokusy o národnostní vyrovnání, Mnichov

17. Druhá republika a rozpad Česko-Slovenska. Protektorát Böhmen und Mähren

- politické a hospodářské poměry v protektorátu, říšská župa Sudety
- Slovenská republika (1939 – 1945),
- 2. domácí a zahraniční odboj
- SNP

- osvobození Československa: prezident, vláda a velmoci, postup Spojenců na území ČSR, pražské povstání

18. Československo v letech 1945 – 1948

- systém NF
- nástup komunistů k moci
- politika padesátých a šedesátých let (perzekuce, procesy, pracovní tábory, propaganda)
- protikomunistický (3.) odboj domácí i zahraniční

19. Vývoj po roce 1948

- padesátá léta, politické procesy
- šedesátá léta a Pražské jaro, okupace a normalizace
- ekonomický vývoj v tomto období
- socialistický realismus a jeho kritika po roce 1956

20. Krize a rozpad totalitního komunistického systému

- období 1989 – 1992
- počátky demokracie, kapitalismu a rozpad československého státu

SZZ HISTORIOGRAFIE A POMOCNÉ VĚDY HISTORICKÉ

- 1) Historie, historiografie a pomocné vědy historické. Základní vymezení, místo v klasifikaci věd, vzájemný vztah, předmět studia, cíl a význam. Nástin vývoje těchto disciplín.
- 2) Současné instituce zabývající se historickým výzkumem, současná historiografická produkce, její zaměření a představitelé.
- 3) Úkoly a struktura archivů, archivní příručky.
- 4) Úkoly a struktura knihoven, orientace v nich.
- 5) Úkoly a struktura muzeí a orgánů památkové péče.
- 6) Současné historické časopisy, jejich klasifikace a struktura, současné žánry odborných historických textů.
- 7) Formální struktura a náležitosti odborné historické práce.
- 8) Metody používané v současné historické vědě.
- 9) Prameny a literatura – charakteristika, vzájemné odlišení, základní klasifikace.
- 10) Heuristika. Příručky a pomůcky k vyhledání základních informací, pramenů a literatury (encyklopedie, bibliografie, syntézy). Možnosti internetu.
- 11) Kritika pramenů. Edice a základní ediční řady.
- 12) Problém interpretace pramenů. Pozitivistické dějepísectví (včetně hlavních představitelů) a jeho kritika.
- 13) Paleografie – charakteristika a základní pojmy.
- 14) Vývoj písma v Evropě a na našem území.
- 15) Chronologie – charakteristika a základní pojmy, vývoj kalendáře.
- 16) Způsoby datování a jejich převod na dnešní způsob.
- 17) Diplomatika – charakteristika a základní pojmy (diplomatický materiál, kancelář, falza).
- 18) Diplomatika – vývoj písemností v Evropě a v českých zemích. 19) Sfragistika.
- 20) Genealogie.
- 21) Kodikologie.
- 22) Heraldika.
- 23) Epigrafika.
- 24) Numizmatika.
- 25) Historická metrologie.
- 26) Antická historiografie.
- 27) Křesťanská a evropská středověká historiografie – charakteristika, žánry (s konkrétními příklady).
- 28) Počátky historiografie v českých zemích (do konce 13. století).
- 29) Česká historiografie 14. a 15. století.
- 30) Humanistická historiografie v Evropě i českých zemích.
- 31) Barokní a osvícenská historiografie v Evropě i českých zemích.
- 32) Vznik české národní historiografie v 19. století.
- 33) Pozitivistická historiografie.

- 34) Marxistická historiografie.
- 35) Německá historiografie v českých zemích.